

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

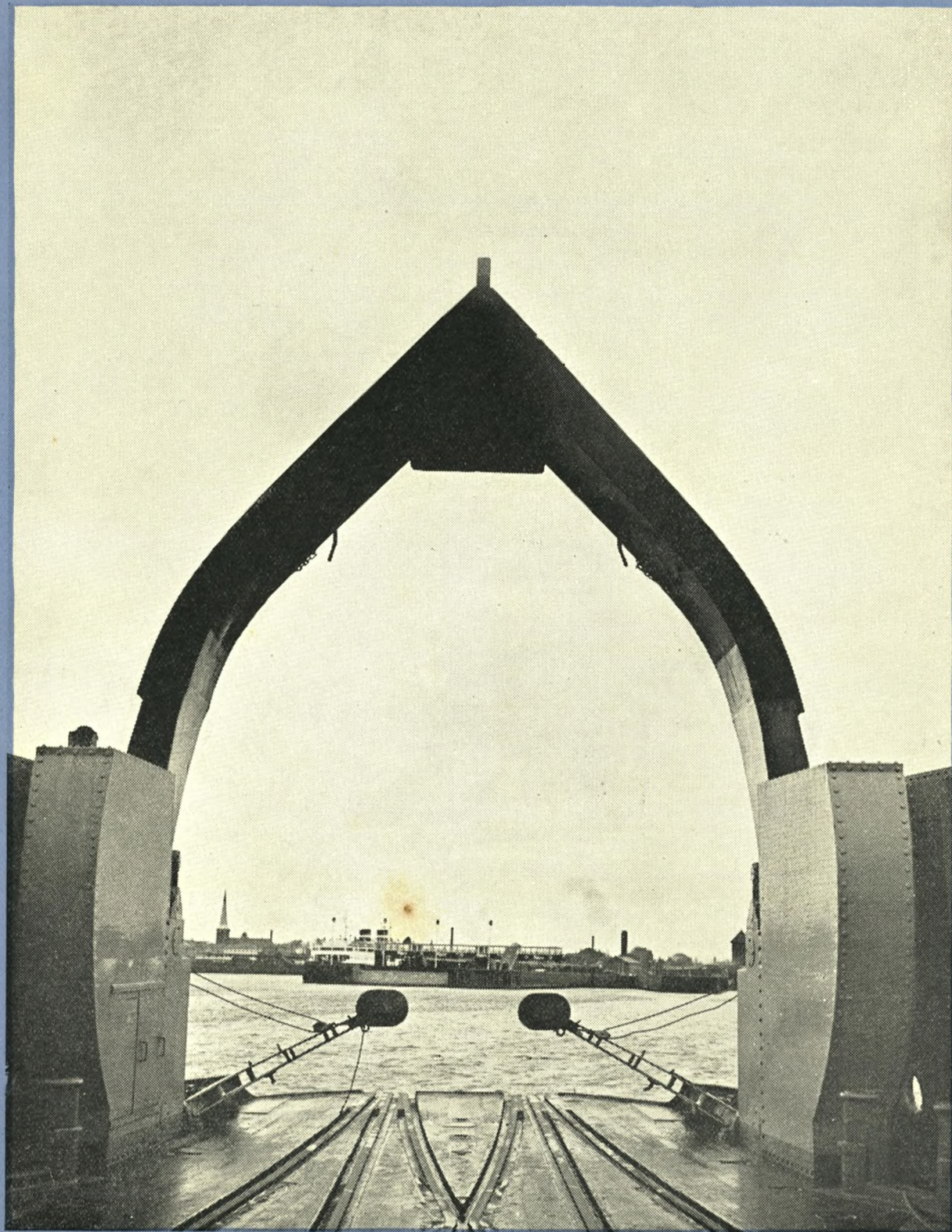
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

Nr. 1 . JANUAR 1959

14. ARGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

Ethvert billetkøb i såvel ind- som udland gøres fordelagtigst hos

Aut. billetudstedende rejsebureau
St. Kongensgade 40
København K.
BYen 9901.

Carl B. Christiansen & Co.

Landlystvej 38
Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibebånd og sliberonder-
ler til alle formål.

REOFON
GENTOFTE

ALFRED RAFFEL A/S

Vodroffsvej 46 — LUna 23 43
KØBENHAVN V.

K. F. A.

MASKINFABRIK
Kastaniealle 22 — Vanløse

BRUNO KUBA

Ingemannsvej 19
KØBENHAVN V.

F. KIERULF-LANGE

St. Kannikestræde 18
København K.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bostedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Kasernen, Fredericia.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Søgårdsvej 26 A, Gentofte.

Seminarieforstander, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

FORSIDEN:

Den store klap i færgens stavn er lukket op — om lidt er man i havn — men for os er klappen et symbol, så vi ligesom ser ind i det nye år, og med spænding spørger: Hvad vil det bringe?

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10—15) Minerva 1336. Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

	Side
En særlig norsk ordning?	3
Jern-Gustav og Pistol-Schubert ...	5
Smuglet ud af Frøslev-lejren i stor brødkasse	9
Et budskab til ungdommen	11
Lunding militærattaché	13
Tyskland i dag i nærbillede	13
Besøget i Auschwitz hjalp	13
Dagbogsblade	15
Erstatning - mon?	17
Gestapofangerne	19
Dachau-klubben	19
Juleaften i Ryvangen	20

Tyskland synes interesseret i en ordning med de nordiske lande i erstatningsspørgsmålet

Månedens mest opsigtsvækkende meddelelse var forlydendet om, at Tyskland har tilbudt de norske ex-fanger 60 millioner mark i erstatninger. Omregnet til kroner bliver det rundt regnet 100 millioner.

Det opsigtsvækkende bestod i flere forhold. Både i det rent konkrete, at Tyskland skulle have henvendt sig til et enkelt land. Man måtte gå ud fra, at der måtte ske henvendelser samtidig til alle otte lande, der optræder samlet i denne sag. Et andet forhold er, at beløbet er væsentligt større end de beløb, tyskerne tidligere har opereret med.

Man lytter derfor med særlig interesse til, hvilken modtagelse tilbudet får i Norge. Formanden for Det norske erstatningsråds arbejdsudvalg, overingeniør Leif Nordstrand, havde ordet i „Aktuelt“ i Norsk Kringkastning den 2. januar. „Hvad der ligger bag dette tilbud, bliver det udenrigsministeriets sag at gøre rede for, når den tid kommer“, sagde han.

Flere ting tyder på, at tilbudet stammer fra en udtalelse af en eller anden tysk embedsmand, der har hørt et eller andet og så har ladet det „sive ud“ til en bladmand, hvorefter det ser ud, som om det drejer sig om et nyt officielt tysk tilbud.

Der kan også tænkes den mulighed, at man fra højeste sted har været noget interesseret i at lade det nævnte tal „sive ud“, for at man kan iagttage reaktionen, så man derefter ved lidt mere om, på hvilket tal man kan mødes.

Det er ganske usandsynligt, at nordmændene tager imod et tilbud af den nævnte størrelse. Det er også

usandsynligt, at man fra norsk side går ind på en separatorordning uden dansk følgeskab. I Norge drejer det sig om 36.000 politiske fanger, hvis fangetid alt ialt udgjorde 60.000 fangeår. 1937 nordmænd døde i fangenskab eller blev henrettet. 9000 var indespærret i Tyskland, mens resten sad i Norge. Der udbetales krigspensioner til 1000 enker, og omtrent 600 politiske ex-fanger får invalidepension.

Det siger sig selv, at 60 millioner mark hverken dækker helt eller halvt.

Nordmænd og danskere vil som hidtil kontakte hinanden. Den tyske hang til sympatier med det nordiske menneske synes i øjeblikket at tyde på, at man egentlig gerne så en ordning med de nordiske lande.

Vi vil som før stå fast på, at de folkeretslige grundsætninger må være et egnet grundlag for rejsning af krav. Disse grundsætninger er fastslået i den dansk-norske fælleserklæring som udgangspunkt for de to landes krav.

Også herigennem når man bedst frem til en udligning af det, man kan kalde „de væsentligste uoverensstemmelser“ og dermed en afspænding mellem Tyskland og de nordiske lande.

Såvel fra dansk som fra norsk side arbejdes der målbevidst i denne sag, som jo ikke er en sag, der kun har interesse for ex-fangerne, men for hele befolkningen i begge lande, da sagens ordning er en væsentlig forudsætning for normaliseringen af forholdet mellem de to lande og Tyskland.

Alt til al sport!

HOLBEK & CO. A/S

Finsensvej 39 — København F.

NYDALON A/S

Købmagergade 22 — København K.

JØRGEN KLINT

C. V. Kjær's efft.
V. Voldgade 96
KØBENHAVN V.

WILHELM HANSEN

Gothersgade 9-11 — Kbh. K.

Atelier ALFA

Lyskopieringsanstalt
Frederiksborggade 1 — Kbh. K.

HØEG HAGEN & CO. A/S

TRÆLAST EN GROS
Sct. Markus Plads 12
KØBENHAVN V.

EVALDS LINIERANSTALT

F. Ewald-Swensson
Gråbrødrestræde 23 — Kbh. K.

PALACE HOTEL

KØBENHAVN

WALDORFF's PAPIR-INDUSTRI A/S

F. FRIEDMANN & SØN

NYTORV 11 — KØBENHAVN K.

DANSK LYSTRYKPAPIRFABRIK

Tagensvej 90 — København N — C. 12729 - Ægir 2987

ERNST GENKEL & CO. A/S

Frederiksholms Kanal 2 — København K.

A/S UNIVERSITETSBOGBINDER

D. L. Cléments efft. KØBENHAVN N.
RANTZAUSGADE 22

VENG CHRISTENSEN & CO. A/S

Tidl. Københavns Væg- og Gulvfliselager A/S
Gl. Kongevej 33 — København V. — Central 7890.

GIØRTZ & MANDEL

Radiomateriel & metalvarefabrik
Bjelkes Alle 17 — C. 15639. — København N.

A/S ANTHON BERG

Teglværksgade 31 — København Ø. — Tlf. RYVANG 8070*

DANSK BIOGRAF REKLAME A/S

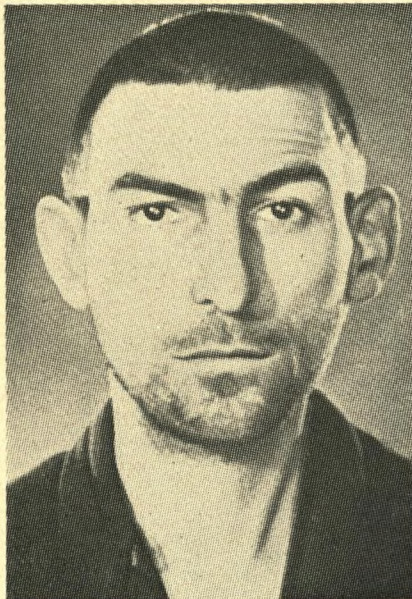
Gothersgade 175 — København K.

Jern-Gustav og Pistol-Schubert

Den 7. februar forventes det, at den store proces, der gennem flere måneder er ført i Bonn mod de to SS-mænd Wilhelm Schubert, kaldet „Pistol-Schubert“ og Gustav Sorge, kaldet „Jern-Gustav“, vil nå frem til en domsafsigelse. Man er gået meget grundigt til værks, og ikke færre end 160 vidner har under edsansvar afgivet forklaringer i retten om de to mænds bedrifter.

Redaktør J. B. Holmgaard giver her en samlet skildring af processen.

Den anklagede SS-mand Gustav Sorge kaldtes i Sachsenhausen-lejren „Jern-Gustav“.

Siden oktober har man nu ved retten i Bonn beskæftiget sig med sagen mod de to berygtede bøddler fra koncentrationslejren Sachsenhausen, Gustav Sorge og Wilhelm Schubert. De sigtes for at have myrdet omkring 11.000 sovjetrussiske krigsfanger, jøder, Jehovas Vidner og politiske fanger.

Når sagen formentlig i nær fremtid nærmer sig sin afslutning, har man afhørt omkring 160 vidner fra Vesttyskland, Østtyskland, Østrig, Belgien, USA, Norge, Israel og Tjekoslovakiet. De amerikanske og israelske vidner er blevet hentet i fly af tyskerne, der i denne retssag ingen anstrengelser skyr for, at offentligheden skal få klar besked om, hvilke uhyggelige mishandlinger, der fandt sted i koncentrationslejren Sachsenhausen.

Den tidligere SS-Hauptscharführer Gustav Sorge, bedre kendt i kz-lejren som „Jern-Gustav“, er nu 47 år. Sorge er født i Schlesien som søn af en daglejer. Han oplevede de politiske kampe i det polske grænseområde og gik i en polsk folkeskole, hvor der ikke måtte tales tysk. Hans onkel var en af pionererne i NSDAP, og hos sin læremester, en tidligere underofficer fra kejserjagten „Hohenzollern“, lærte Sorge, at „der intet skønnere fandtes end at dø for fædrelandet“.

Sorge meldte sig til NSDAP og SS i 1931 og kom umiddelbart derefter til det „Sorte rigsværn“. Sin koncentrationslejrkarriere startede han i 1934 som vagtmand i koncentrationslejren Esterwegen, hvor han var til 1936. Derpå deltog han i opbygningen af underførerskolen for SS-dødningshovedtropperne i Oranienburg, og i juni 1938 kom han til kommandanturstaben ved kz-lejren Sachsenhausen, hvor han arbejdede sig op fra blokfører til første rapportfører. Senere flyttedes Sorge til kz-lejren Herzogenbusch i Holland, Riga i Letland og Dondangen.

Da hans karriere selv for nazisterne efterhånden var blevet plettet med for meget blod, blev han i 1943 idømt tre måneders fængsel for mishandling af fanger med dødelig udgang. Under Ardenner-offensiven ledede Gustav Sorge en arbejdsbrigade.

Efter det tyske sammenbrud opholdt han sig i Osnabrück og Flammersheim, blev arresteret af amerikanerne og udleveret til russerne, der sammen med 15 andre funktionærer fra Sachsenhausen stillede ham for en domstol i 1947. Sorge blev idømt livsvarigt tvangsarbejde og sendt til straffelejren Vorkuta i Sovjetunionen.

I efteråret 1955, da russerne løslod ham, vendte han tilbage til Vesttyskland, hvor han har siddet i undersøgelsesarrest siden februar 1956.

Den tidligere SS-Oberscharführer Wilhelm Karl Ferdinand Schubert blev i Sachsenhausen kaldt „Pistol-Schubert“. Allerede som ung mand var det Schuberts største og helligste ønske at blive soldat. Den nu 41-årige Schubert blev allerede som 14-årig medlem af Hitler-Jugend, og to år senere meldte han sig til SA. Hans fader advarede ham og sagde: „Hvis du går til nazisterne, vil du en dag ende for en domstol“. Det kom til at slå til.

Fangechefen blev selv fange — i Rusland.

Schubert traf „kammerat Sorge“ første gang i 1937 og virkede som blokfører i Sachsenhausen fra 1939 til 1942. Derpå blev han sendt til fronten med pansertropperne. Han faldt i amerikansk krigsfangenskab og opholdt sig i forskellige SS-fangelejre. Det lykkedes ham at flygte og slå sig igennem til Leipzig, hvor han mødte en tidligere kz-fange, der meldte ham til myndighederne. Schubert blev ligesom Sorge idømt livsvarigt tvangsarbejde ved den russiske Sachsenhausen-proces i 1947, sendt til Vorkuta og vendte ligeledes tilbage til Vesttyskland, efter at russerne løslod ham.

Gustav Sorge erhvervede sig tilnavnet Jern-Gustav allerede i trediverne under et slagsmål i Nordhorn. Det røde frontkæmperforbund havde sprængt et nazistisk møde, og SS-folk fra Osnabrück blev mobiliseret. Sorge medbragte en kolle til slagsmålet, og han har lige siden været synligt stolt af sit tilnavn.

Den 1. oktober 1934 var en betydningsfuld dag for Sorge. Denne dag blev han sammen med andre SS-folk fra Osnabrück indkaldt til tjeneste i kz-lejren Esterwegen. De fik politiformer og afløste SA-folk. Sorge havde 30 mand under sig.

I Esterwegen var der både kriminelle og politiske fanger. De politiske — kommunister, socialdemokrater og Jehovas Vidner — var kommet der en måned før Sorge. Arrest-

S.A.G.-KOMFURER

S. A. GRØNVOLD
Gladsaxe Møllevej 19

Malerfirmaet
JOHAN N. SCHRØDER
Griffenfeldsgade 13 — C. 974

RASMUSSEN & NILSSON A/S
Sølgade 32 — København K.

A. W. HENNINGSEN
Sølgade 32 — København K.

DROST & RYE PETERSEN
C. 7370
Heimdalsgade 6 — Kbh. N.

C. CHRISTOFFERSENS
BOGTRYKKERI
St. Kongensgade 63 A — Kbh. K.

A/S CYKLELYGTE- OG
TØRELEMENTFABRIKEN
N E F A

F. P. BUSSE
Nørre Alle 23 — København N.

A/S DANSK LYSKOPI
Sølgade 10 — København K.

ALGRAFOTO
LUNA *2222
Griffenfeldsgade 27 — Kbh. N.

SPEDITIONSTRANSPORTEN
v/ H. Carstensen
Nygårdsvej 41 — København Ø.

DANSK AFBRYDER FABRIK A/S
Skjulhøj Alle 45 — Tlf. Damsø 6848
København — Vanløse

Aktieselskabet

DE DANSKE SUKKERFABRIKKER

KØBENHAVN K.

LINEX

F. Duelund Nielsen

GUNNEKÆR 24—28 — VANLØSE

OTTOSEN & MEYER

Christians Brygge 18 — Kbh. K.

DAMECA

Skalbakken 8 — København — Vanløse

CHR. OLSEN

Aktieselskab

GOTHERSGADE 103

KØBENHAVN K.

FA. BARDRAM

RÅDMANDSGADE

KØBENHAVN N.

KØBENHAVNSKE BAGERMESTRES

NYE RUGBRØDSFABRIK A/S

PETERSEN & KOEFOED

Tlf. BYen 9259 - 9260

G. HANSEN

Papir, pap, karton, agentur
Vognmagergade 9 — København K.

AKTIESELSKABET DE FORENEDE VATFABRIKKER

Vagtelvej 47 — København F.

CHR. P. HANSENS EFTF.

Kaffe og the
Købmagergade 55 — Kbh. K.

H. THORSEN

Smedemester
Højnæsvej 60 — Vanløse

ordrerne blev udstedt af Gestapo i Berlin, men vagtmandskabet fik besked om årsagen til hver enkelt fanges arrestation.

I Sachsenhausen måtte SS-mændene underskrive en erklæring, hvori det hed, at det var forbudt at mishandle fangerne. Som det vil være alle bekendt, tog ingen indenfor SS denne erklæring højtideligt.

På SS-skolen i Oranienburg underviste Sorge i skrivning og regning på trods af, at hans egne evner på disse områder var såre beskedne. Men hans elever var om muligt endnu mere primitive.

Nordmand eneste vidne fra Skandinavien.

Blandt de talrige vidner, der er blevet afhørt, indtil disse linjer skrives, er den norske journalist Sigvard Strandsted, der blev arresteret i Berlin første gang den 17. maj 1940, og som førtes til Sachsenhausen den 22. juni 1942. På dette tidspunkt var der allerede et par hundrede nordmænd i lejren, bl. a. statsminister Einar Gerhardsen.

— Den tredje eller fjerde dag, jeg var i lejren, fortalte Strandsted i retten i Bonn, kom en tysk politisk fange, som havde været der i mange år, og bad mig hjælpe ham med at hente nogle pakker. Da vi var ti meter fra porten, sagde han: „Um Gottes Willen, der er Jern-Gustav“. Vi så en ukrainer slentre afsted. Han var et levende lig. Sorge råbte efter ham og spurgte ham, om han ikke vidste, at fangerne skulle løbe i lejren. Det var forbudt at gå. Så kommanderede han ukraineren til at tage fat i den elektriske ledning, som gik rundt om lejren. Fangen hang fast i den og døde øjeblikkeligt. Om aftenen sagde lejrældste: „I dag er der påny blevet dræbt een af strømmen. I må være forsigtige. Der går et udyr omkring i denne lejr“.

Det ville fylde mange numre af „Pigtraad“, hvis man blot skulle gengive en brøkdel af de månedlange vidneafhøringer i Bonn-retten. Lad os for Sorges vedkommende indskrænke

os til vidnet Anton Wieroszewski, der var slagter af profession, og som derfor blev sat til at arbejde i svinestalden. Han endte iøvrigt i strafkom-pagniet, fordi han havde kogt nogle svineben og beholdt fedtet.

Bagved grisehuset, fortalte Wieroszewski i retten, var der en dyb grøft. Den var tre kvart fuld af svinemøg, og en del jøder blev sat til at tømme den. En jødisk fange stod på en stige nede i grøften, og møget nåede ham til brystet. Sorge havde overopsyn med arbejdet, og han slog fangerne med en stok, når han ikke syntes, det gik stærkt nok. „Hurtigere, hurtigere“, brølede han.

Den jøde, som stod i møget, var underernæret som alle vi andre, og han arbejdede langsomt, fortsatte vidnet. Jeg så, at Sorge slog ham i ansigtet og over fingrene med stokken. Stigen svajede over til den anden side, og fangen faldt ned i svinemøget. Sorge dykkede ham ned, så han druknede.

Sachsenhausen-lejren var den værste — sagde vidnet fra Israel.

Den 46-årige Willy Vogelhut, der kom til Bonn fra Haifa i Israel for at vidne, sad i mange koncentrations-lejre, men Sachsenhausen var den værste, sagde han i retten i Bonn.

Vogelhut fortalte om en blind jødisk fange, som var i samme blok som han selv. Under en appel inde i barakken måtte den blinde stå til højre for rækkerne, fordi han ikke kunne følge med. Schubert viftede med hånden foran hans ansigt og brølede:

— Han kan se! Jøden er ikke blind!

Så trak han en totenschläger op af lommen og slog på den blinde fange. Han døde to dage senere.

En morgen kom Schubert ind på barakken kort efter appellen. Han spurgte blokældsten, om der var en fader og søn på blokken. Blokældsten pegede på to fanger. Schubert sagde til drengen, at han skulle give sin fader en ørefigen, for det var faderens skyld, at de var i Sachsenhau-

sen. Drengen, der var knap 17 år, klappede sin fader på kinden.

Schubert blev rasende. „Jeg skal vise jer noget“, skreg han og slog løs på faderen, indtil han blev liggende livløs. Derpå slog han drengen. Han blev bragt til sygebarakkerne, og vi så ham aldrig igen. Faderens lig måtte vi bære ind efter middags-appellen.

En gang, vi stod i vaskerummet, kom Schubert og en anden SS-mand og bad blokældste om to vandslanger. Han greb den første den bedste fange, han fik tag i, og pressede vandslangen ind i munden på ham og lukkede op for vandet. Vi kunne se, hvordan fangen blev fyldt med vand. Bagefter mishandlede Schubert og hans kollega en anden fange på samme måde. Ingen af de to fanger overlevede.

Retssagen i Bonn følges nøje af „Sachsenhausenkomiteen for Forbundsrepublikken Tyskland“, der under sagen har udsendt en erklæring, hvori det bl. a. hedder:

— I den historiske sandheds interesse er vi forpligtet til at slå fast overfor offentligheden, at Sorge og Schubert kun var enkle og primitive værktøj, selv om de pinte og dræbte mennesker på en så grusom måde. Dem, der stod bag, er efter vor opfattelse dem, som skabte det „moral-ske“ og retslige grundlag for tilintet-gørelsen af hele menneskegrupper ved deres chauvinistiske racehad eller f. eks. ved at kommentere Nürnberg-lovene. Til dem, som stod bag, hører også de dommere og statsadvokater, som fældede bloddomme over Hitler-modstandere i Hitler-staten, og som derved gav mange tyskere det indtryk, at der ikke var nogle retslige indvendinger mod den umenneskelige forfølgelse og tilintetgørelse af mennesker.

Dem, som stod bag, var også de virksomheder, som berigede sig gennem den forfærdelige udbytning af fangerne. For Sachsenhausens vedkommende gælder det virksomheder som Heinkel, Speer, Siemens, AEG og mange andre.

METALINO

GLOSTRUP

BRØNDSHOLM

C. 8350

Guldbergsgade 8 — Kbh. N.

SCHLÜNTZServiceudlejning,
festartikler og bordpynt
Aboulevard 9-11**E. D. AUCHENBERG's EFTF.**

Korsgade 68 — København N.

RICH. GEIMARK

Autotransport

Nyhavn 31 — København K.

HOVEDSTADENS**MØBEL- OG MADRASFABRIK**

Roskildevej 547-49 — Glostrup

GLOSTRUP**BOGTRYKKERI****NIELS OLSEN & SØNNER**Snedker- og tømremestre
Glostrup — Tlf. 96 33 01**HARALD A. OLSEN**Gas-, vand- og sanitetsmester
Nyvej 10 — Glostrup**LEDREBORG****TØMMERHANDEL A/S**

Roskilde

Fotograferne ECHWALD

Storegade 42 — Stege

Autoriseret Ford-forhandler

MØNS AUTO DEPOT

Tlf. Stege 5021

STÜRUP & PROSCH-JENSEN A/S

Ingeniør- og entreprenørfirma

MITCHELLSGADE 23

KØBENHAVN V.

MØENS DISCONTOBANK

Aktieselskab

STEGE

Aktieselskabet

STEGE TRÆLASHANDEL**T. SMEDEGAARD**

Sydvestvej 57-59 — Glostrup — Tlf. 96 10 28*

A/S SANDER HANSEN & CO.

Glostrup

REIDL's FOTO

Algade 27 — Roskilde — Tlf. 442

SPARE- OG LANEKASSEN**FOR LANDBOERE PÅ MØEN****STEGE
FLØDEISFABRIK**
Tlf. Stege 4527**SKÆRBÆK & CO.**
Maskinfabrik
Stege — Tlf. 814454**SØNDERBY BRYGGERI**
Møns Mosteri
Sønderby pr. Borre**A. HOUMANN**
Isenkram & udstyr
Stege Tlf. 4440**MØNS UMNIBUSSER**
Stege**RASMUSSEN KERT**
Guldmed
Stege**EINAR SIMONSEN**
Boligmontering
Stege — Tlf. 4810**FREESIA**
A. Hansen
Stege — Tlf. 4654

Smuglet ud af Frøslevlejren i stor brødkasse

Jernbanesabotøren J. Røjel udnævnt til overlæge i Fredericia

Dr. med. Jørgen Røjel er fra 1. februar udnævnt til overlæge ved Vejle amts sygehus i Fredericia.

Jørgen Røjel vil i fangekredse særlig huskes som jernbanesabotøren og som en af de meget få, for hvem det lykkedes at komme godt fra at flygte fra Frøslev-lejren.

Han havde været med til at sprænge broen over Gudenå i luften. Det gjaldt om at sinke tyske transportere gennem Jylland til Norge mest muligt, og brosprængning var vel det mest effektive.

Flere af gruppen blev fanget og skudt, men Jørgen Røjel slap i god behold til Sverige.

Det var trods alt her i landet, kampen stod, og snart efter var han atter i Danmark for at besørge et vigtigt ærinde i modstandsbevægelsens tjeneste.

Forhyret som „matros“ ville Jørgen Røjel nu tilbage til Sverige. Men netop som skuden ville sejle, gik tyske politifolk ombord for at undersøge skibet og mandskabets papirer.

Til alt uheld opdagede Gestapo en fejl i „matrosens“ søfartsbog og både

han og skipperen kom i forhør — og havnede begge i Vestre fængsels tyske afdeling.

Heldigvis havde Jørgen Røjel skjult sin mappe med vigtige papirer, som altså skulle have været bragt til Sverige. Fandt tyskerne dem, var han røbet og dødsdømt.

Sagen stod nu på en måneds tid, og stadig måtte Jørgen Røjel gå i dødelig angst for, at papirerne skulle blive fundet og lagt foran ham i et forhør, men tiden gik, uden at det skete, og han overførtes til Frøslev.

Her fik han af kammerater at vide, at tyskerne nu havde taget skibet i brug, og selvfølgelig ville de en skønne dag finde mappen — og selv om han i Frøslev gik under falsk navn, ville han dog straks være røbet.

Flugten var den dødsdømtes eneste redning.

Flugt var således den eneste redning.

Timevis studerede han lejrens indretning, bevogtningen og vagtposterne pladser. Det stod ham da klart, at det ikke nyttede at prøve at krybe under pigtråden og kravle gennem minefeltet. Flere havde forsøgt uden at komme godt fra det. Noget andet måtte forsøges.

Det første flugtforsøg fandt sted i januar 1945 — men mislykkedes, altså måtte der bedre forberedelse til næste gang.

Gennem den uforlignelige danske fængselsbetjent Langborg skaffedes kontakter udenfor lejren, der var villige til at hjælpe.

På snedkerværkstedet fremstillede kammerater en ny kasse, egentlig beregnet til affaldsbrød. Disse brødrester blev kørt ud til landmændene og brugt til svinefoder.

Der blev omhyggeligt taget mål til kassen, og det viste sig, at den skulle

være 70 cm høj, 50 cm bred og 1 meter lang.

Kl. 15 den 3. april kravlede Jørgen Røjel ned i kassen. Derefter lagde 2 kammerater et tyndt trælåg over. Det hvilede på en liste i en afstand af 10 cm fra den øverste kant. Oven på låget østes derefter brødrester i en stor top med det formål, at det hele skulle se ud som en stor kasse, der var fyldt til tops med svinefoder.

Det blev en lang ventetid for den sammenkrøbne fange, men efter en times forløb blev kassen løftet op på en lastbil. Da havde fangen fået krampe i både lår- og lægmuskler.

Bilen skrumpede nu hen over den ujævne lejrsgade, og langsomt gik det gennem den første port ned mod hovedporten. Bilen standsede. Vagterne undersøgte førerhuset og den øvrige del af bilen.

„Har du undersøgt brødkasserne?“ råbte vagtkommandøren til Läuferen.

Og lidt efter lød svaret: „Alt er i orden“, og lastbilen kørte gennem porten ud i friheden.

Turen gik nu ned til en gård. Kassen blev læsset af, og fangen rejste sig op til så stor forfærdelse for den gamle kone, der skulle tage imod brødresterne, at hun udstødte et skrig og satte sig på halen ned i tønden.

Trusel blev gengældt med trusel.

Chaufføren erklærede nu på sin side, at dette måtte han melde til tyskerne, men resolut svarede „fangen“: „Hvis De melder mig til tyskerne, bliver jeg skudt. Men jeg kan garantere Dem for, at De bliver skudt bagefter af mine kammerater.“

Der blev nu etableret en forbindelse med Langborg, der sagde god for „fangen“.

Langborg kørte nu Jørgen Røjel til Bov, hvor byens læge lånte ham tøj og cykel.

Gennem Bommerlund plantage gik den 18 km lange tur til Graasten, og mens tyskerne nu undersøgte barakkerne i Frøslev med hunde, sad Jørgen Røjel i Graasten ved et vel-dækket bord og nød friheden.

En spændende rejse til København

<p>I/S RESTAURANT SCT. KNUD ODENSE</p>
<p>NORDISK OFFSET A/S Central 13105 Reventlowsgade 26 — Kbh. V.</p>
<p>HILLERØD DAMPVASKERI</p>
<p>HORNBÆK MÆLKEFORSYNING Tlf. Hornbæk 150</p>
<p>JOHS. RASMUSSENS BOGHANDEL Stege</p>
<p>CHR. THOMSEN Autoforretning Stege — Tlf. 4243</p>
<p>W. MICHØ JENSEN Stege</p>
<p>HØYERS KONDITORI Tlf. Stege 4133</p>
<p>TOMMERUPS BOGTRYKKERI Stege — Tlf. 40 34</p>
<p>A/S KARENSMØLLE Aarhus</p>
<p>ØSTJYDSK KORN- OG FODERSTOFFORRETNING Aktieselskab Aarhus</p>
<p>„BLOMSTERHALLEN“ Aabogade 8 Aarhus</p>

<p>R. ANDERSEN & SØNNER „Grand“ — Nørre-Aaby.</p>	
<p>RESTAURANT MARITZA AARHUS</p>	
<p>A/S WRIGHT, THOMSEN & KIER AARHUS</p>	
<p>AARHUS TRAKTOR LAGER v/ CHR. JØRGENSEN VESTRE RINGGADE 31—33 - AARHUS - TLF. 5 77 88 AUTORISERET FERGUSON FORHANDLER</p>	
<p>Aktieselskabet KORN- OG FODERSTOF-KOMPAGNIET AARHUS</p>	
<p>ARBEJDERNES ANDELS BOLIGFORENING AARHUS</p>	
<p>FRØDE THINGSIG Tlf. 28100 Frederiksgade 68 — Aarhus</p>	<p>CHRISTIAN MEYER A/S Aarhus</p>
<p>OTTO JENSEN Fiskeexport & filetfabrik Tlf. 80 — Ebeltoft</p>	<p>H. LYNGE NIELSEN Ebeltoft</p>
<p>K. JUNKER-POULSEN Kreaturhandler Hornslet — Tlf. 136</p>	<p>AUG. HELGREN Tømremester Erik Menvedsvej 23 — Ebeltoft</p>
<p>EBELTOFT SKOFABRIK</p>	

Dokumenterne fra besættelsestiden har et budskab til ungdommen

Internationalt historiker-stævne henlagt til Danmark

Allerede umiddelbart efter befrielsen grundlagde man i Holland et institut for krigsdokumentation. Det arbejder for fuld kraft den dag i dag, og det har foreløbig nok at tage fat på.

Lederen af dette institut er dr. Louis de Jong, og han har besøgt Danmark fornyligt og har talt om sit arbejde både i Århus og i København.

Dr. Louis de Jong flygtede i 1940 til England og blev her leder af BBC's hollandske afdeling.

Ideen til sit forskningsarbejde fik han under et besøg i Frankrig. Han satte sig her grundigt ind i, hvad man havde samlet til belysning af

fulgte, og arbejdet i modstandsbevægelsens tjeneste kunne fortsætte.

Ja, det var i de dage, hvor den danske befolkning var blevet en stor familie, hvor alle, private såvel som tjenestemænd på jernbane og færge ydede en udstrakt hjælp.

Den 5. maj kørte den gruppe, Jørgen Røjel tilhørte, til Kastrup lufthavn, overtog bevogtningen og gjorde klar til modtagelsen af den engelske befrielsesgeneral Dewing og hans stab.

Gruppens sidste hverv var at være livvagt for general Dewing under hans køretur til Christiansborg. Der var ret kraftig skydning i gaderne — men ingen af gruppen blev ramt.

Efter befrielsen er Jørgen Røjel blevet dr. med., og han ydede tjeneste i Korea ved det danske hospitalsskib Jutlandia, ligesom han var en af lægerne ved Røde-Kors-ambulancen, der sendtes til Ungarn umiddelbart efter opstanden dernede.

Den nye overlæge er således en mand, der har vist et usædvanligt mod og en frisk handlekraft.

den første verdenskrig. Men han var ikke tilfreds med det, han så. Han fandt, at det stort set var krigshistorie på gammel måde.

Der var alt for lidt om, hvordan menneskene levede under krigen.

700 dagbøger fra menigmand var starten.

Efter befrielsen fik han den helt store chance for at føre sin ide ud i livet. Han fik nemlig overladt ikke færre end 700 dagbøger fra besættelsesårene. Her var stoffet til at skrive menigmands historie fra krigsårene. At skrive generalernes historie behøvede han ikke at tænke på. Det skulle andre nok gøre.

De 700 dagbøger blev suppleret med en fantastisk omfattende dokumentationssamling, fundet i Tyskland.

Man undrede sig over, at dokumenterne ikke var tilintetgjort, men den nazistiske embedsmand henviste til, at han jo ikke havde fået ordre til at brænde dokumenterne.

Der var nu de helt rigtige muligheder til stede for at drive videnskabelig forskning. De tyske dokumenter og den hollandske modstandsbevæ-

Dr. Louis de Jong.

gelses systematiske arkiveringsarbejde har gjort det muligt for instituttet at underbygge erstatningskravene til Japan og Tyskland på en sådan måde, at ingen har kunnet afvise kravene.

Kravene til Japan beløber sig til 60 mill. kr., og kravene til Tyskland for materielle skader beløber sig til 3000 millioner kr. Mange af nazisternes objekter i Holland er nu døde, men så træder dødsboerne i stedet.

Mens pogromerne kom relativt sent i Danmark, kom de meget tidligt i Holland, og de gennemførtes med en effektivitet, der ryster en. Af Hollands 140.000 jøder overlevede kun 20.000. Den voldsomme adfærd overfor jøderne illustreres bl. a. ved at henvise til, at jødernes formuer blev beslaglagt og deres bohaver fjernet.

Alt dette kan instituttet for krigsdokumentation give ret nøjagtige oplysninger om.

Et budskab til fremtidens generationer.

For dr. Jong er hans videnskabelige stof ikke noget fjernt. Det er tværtimod et stof med bud til ungdommen i dag og til fremtidens generationer.

Først og fremmest er det et budskab om sandheden. Det er et budskab om, at nationerne bør søge sammen i et broderligt samarbejde.

Nazisterne tog det ene land efter det andet, for hver af landene var uforberedte. Instituttet ønsker at gøre de kommende slægter klogere.

På det område, der kan kaldes den videnskabelige forskning af besættelsestiden forhold, er Holland langt fremme.

I Danmark har særlig dr. Jørgen Hæstrups arbejde aftunget respekt. Hans indsats er også kendt i udlandet, og det er et udslag af andre landes værdsættelse af Hæstrups arbejde, der er en af grundene til, at historikere fra de tidligere tysk-besatte lande sætter hinanden stævne i Danmark i 1960.

JØRGENSEN & SØN Slagtermester Hornslet
HORNSLET BANK
ASK HØJSKOLE pr. Mallings — Tlf. Solbjerg 195
HOLGER JENSEN Entreprenør Malling st.
CARL SØRENSEN Kolonial Kul — Koks — Cinders Telf. 55 & 75 — Odder
GUNNER RAUPACH Raupachs gård Tlf. Odder 85.
Vognmand CARL PEDERSEN & SØN Odder
FOTORAMA Odder
SØREN PEDERSEN Tobakshandler Odder
ODDER MATERIAL- & FARVEHANDEL v/ Johan Christensen
Konditor H. C. PETERSEN Telf. 56 — Odder
HADSHERREDS SPARE- OG LANEKASSE Odder
ODDER BARNEVOGNSFABRIK

G. FALBE-HANSEN A/S RANDERS	
SKJØDSTRUP MEJERI	
Krøluldsfabriken „ANGORA“ ODDER	
ODDER	MOTORCOMPAGNIET Aut. General Motors forhandler TLF. 540-570
RINGKJØBING LANDBOBANK Aktieselskab	
A/S RINGKØBING ULDSPINDERI & TÆPPEFABRIK	
A/S GEORG NIELSEN Odder	SV. AAGE JENSEN Tømremester & ingeniør Tlf. 684 — Odder
ODDER TRÆLASHANDEL Aktieselskab	N. S. NIELSEN & SØN Tømremester v/ Søren Nielsen Tlf. 98 — Odder
AUTOGLANS Horsens	FA. AXEL RASMUSSEN Vivild

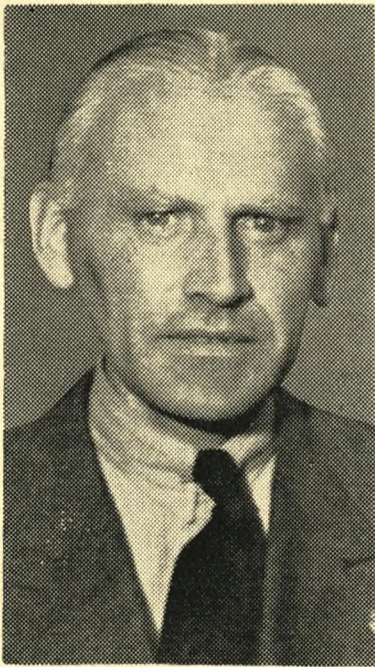

Lunding militærattaché i Bonn

Intet dansk og tysk er ham fremmed.

Oberst H. Lunding er udnævnt til Danmarks første militærattaché i Bonn.

Lunding måtte friste i alt 20 måneder i tyske fængsler og koncentrationslejre, og kun hans stærke fysik reddede ham levende gennem de meget hårde koncentrationslejrhold.

Oberst H. Lunding.

Efter krigen blev han dansk forbindelsesofficer til den britiske besættelseshær i Slesvig-Holsten. Hans valg til posten i Bonn vil vække tilfredshed, og han har ganske særlige forudsætninger for at kunne bestride den.

Efter 9. april 1940 blev han chef for forsvarets efterretningstjeneste og var allerede dengang en fremtrædende mand på sin post. Den 29. april 1943 blev han arresteret af Gestapo og ført til dettes hovedborg i Berlin. Her sad han 9—10 måneder i enecelle, blev forhørt flere gange om ugen, men intet kunne man få ham til at røbe, selv om man forsøgte at

knække hans modstand ved lange forhør i projektørlys, sultekur og ved hjælp af andre „midler“, som tyskerne bragte i anvendelse for at få mundtøjet på gled hos deres prominente fanger. De sidste 10 måneder af krigen tilbragte han i koncentrationslejren Flossenburg, hvor han havde enecelle som andre prominente fanger, denne lejr husede. Blandt de fornemste var den østrigske politiker dr. Kurt Schuschnigg, pastor Niemøller, Leon Blum, van Dyck, den hollandske ministerpræsident, og admiral Kanaris, som ledede attentatforsøget mod Hitler. Lunding har fra sin celle, hvis vindue vendte ud til fangegården, talt mellem syv og otte hundrede henrettelser, heriblandt 14 engelske faldskærmsofficerer, som måtte lade livet umiddelbart før amerikanerne under fremrykningen ville være i Flossenburg. De allierede faldskærmsofficerer vidste for meget om Gestapos umenneskelige metoder.

Oberst Lunding fylder i næste måned 60 år.

Tyskland i dag i nærbillede

Nogle ved god besked.

Fru Ellen Margrethe Lund, hvis mand er præst i Berlin, skriver i Thisted Amts Tidende for 16. decbr. om situationen i Tyskland i dag.

Hun skriver bl. a.:

Den almindelige indstilling, når nogen nævner Hitler-tidens forbrydelser mod jøder, koncentrationslejr-fanger, nordmænd og andre, er et sentimentalt suk og denne selvmedlidende bemærkning: „Ja, vi har også lidt så meget under Waffen SS og Gestapo“. — Vor norske kollega afbrød engang en tysker med dette spørgsmål: „Sig mig, alle de tusinder, der stod på denne plads og råbte „Heil Hitler,“ — er de døde allesammen?“ — Og tyskeren så på ham med krænket forvirring og gik sin vej.

En del af dem — ofte folk, der har været i Skandinavien — kan se, at der er noget galt, at det enkelte menneske mangler selvstændighed. En tilfældig mand på gaden sagde f.

eks.: „Giv tyskeren en uniform på med snore og blanke knapper, en fane i spidsen og noget bum-bum-musik — så marcherer han“.

Og videre hedder det:

Ind imellem træffer man undtagelser, mennesker, der har kæmpet sig fri af miljøet og tænker selv. De er ikke mange, men det er godt, at de er der. Men disse få, vi har mødt, de har alle været bange, ikke blot for det, der kommer østfra, men for det stærke, kapitalistiske vesttyske samfund, der er ved at fæstne sig, bange for den tyske militaristiske tradition, for det i den tyske mentalitet, som de frygter vil kunne få folket til blindt at følge en ny fører. De er især bange for, at tyskerne får atomvåben i hænde, før de har lært at bære et ansvar.

Besøget i Auschwitz hjalp ham til klarhed

Student om begrebet propaganda.

En studerende fra Arhus universitet, Palle Rossen, har været på besøg i kz-lejren Auschwitz. Han beretter derom i en artikel i „Demokraten“ for 27. decbr. og slutter med at sige:

Beretningen kan fortsættes i det uendelige; de nævnte indtryk er kun detaljer, vi så og hørte meget mere. Men ord kan ikke beskrive oplevelsen. Den, der er vokset op i velfærdstaten og kongeriget Danmark vil aldrig til bunds kunne fatte de skændsler, der her er foregået. Aldrig på sin krop kunne mærke det hav af smerte og lidelse. Flere gange har jeg, når jeg talte med tyske studenter om, hvorledes det gik til, at en kulturnation som Tyskland ejede så mange mennesker, der var villige til at optræde som bødler, fået svaret: „De beretninger, du har set og hørt er overdrevne, og de tjener engelsk, amerikansk og russisk propaganda.

Tyskerne havde nok koncentrationslejre, men forholdene var ikke så slemme, som man har gjort dem til“. Nu har jeg svar til dem. Forholdene var meget værre, end vor fantasi kan udmale sig. Og disse vilkår er en del af det moderne Europas arv. Så me-

<p>ERNST PILGAARD A/S Skotøjsfabrik VIBORG</p>
<p>GARTNERNES SALGSFORENING Viborg — Tlf. 2010</p>
<p>AFTEN-POSTEN Viborg</p>
<p>VIBORG-HOBRO RUTEBILER Pan Bus Linier</p>
<p>THOMAS KOLBECK Ingeniør, M. af I. Viborg Tlf. 525</p>
<p>GYMNASTIKHØJSKOLEN VED VIBORG</p>
<p>Aktieselskabet FÆLLESBAGERIE I VIBORG</p>
<p>RAVNS TRIKOTAGEFABRIK Viborg</p>
<p>VIBORG STOLEFABRIK R. Borregaard Vesterbrogade 32 — Tlf. 1698</p>
<p>MIDTJYDSK RESERVEDELSLAGER v/ Agner Sørensen Gravene 30, Viborg</p>
<p>ESSO SERVICE STATION v/ brdr. Andersen Ringvejen — Viborg</p>
<p>WILLY W. JENSEN A/S Konfektionsfabrik Ll. Sct. Hansgade 29 — Viborg</p>

<p>PRIVATBANKEN FOR VIBORG OG OMEGN VIBORG</p>	
<p>HANDELSBANKEN I VIBORG Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank</p>	
<p>V. NØRGAARD NIELSEN RÅDG. INGENIØR, M. AF. I. VIBORG</p>	
<p>I/S C. PETERSEN Søndermølle Klædefabrik pr. VIBORG</p>	
<p>EDVIND MORTENSEN Industricentret — Ringvejen — Viborg</p>	
<p>VIBORG ANDELSMEJERI</p>	
<p>MIDTJYDSK EN GROS LAGER E. Schack VIBORG</p>	<p>TH. KVORNING Kartofler en gros Køb — Salg — Eksport Løvel pr. Viborg</p>
<p>TH. BENTSEN A/S Konfektionsfabrik Viborg</p>	<p>ANKER MIDDELHEDE Snedkermester Falkevej 5 — Viborg</p>
<p>KARL BEDSTED En gros — Eksport — Import Viborg</p>	<p>N. WAMMENs EFTF. Malerfirma Skivevej 33 — Viborg</p>

get barbari har kunnet trives i det 20. århundredes Europa. Vi må ikke fornægte disse kendsgerninger, men være beredt til at leve i aktiv modstand, så de tanker, der lå bag lejre som Auschwitz, aldrig får lov at sejre mere.

Dagbogsblade

19/12.

SS-bøddel Sorges hustru vil skilles.

Fru Marguerithe Sorge, der er gift med en af de anklagede SS-mænd fra koncentrationslejren Sachsenhausen, afgav i går forklaring i retten i Bonn og udtalte herunder, at hverken hun eller hendes børn længere ønskede at leve sammen med Sorge.

Den 46-årige fru Sorge sagde, at hendes mand var „et meget godt menneske“. Hun ville aldrig have troet det muligt, at han kunne have forøvet de ting, han havde gjort sig skyldig i.

I den tid, han var vogter i Sachsenhausen, kom Sorge altid lige hjem fra arbejdet, og han sagde aldrig noget om, hvad han foretog sig i lejren.

Retsformanden spurgte: „Vil De påstå, at Sorge levede et dobbeltliv, eet som vogter i koncentrationslejren og et andet som et menneskeligt væsen?“

Hertil svarede fru Sorge: „Ja, det ser ud til, at dette var tilfældet“.

Fru Sorge sagde, at hun ønskede skilsmisse. Børnene havde fulgt enkelthederne i retssagen i bladene. Sorge er anklaget for drab af et stort antal fanger og for brutale mishandlinger i koncentrationslejren. Han står anklaget sammen med „Pistol“-Schubert.

20/12.

Han ville til Ægypten.

I nat arresteredes i Frankfurt overstatsadvokat dr. Schweinsberger. Han skal under krigen som felddommer have forhindret en retssag mod et medlem af værnemagten, der var anklaget for at have myrdet 75

jøder, hovedsagelig kvinder og børn.

I torsdags suspendede justitsministeriet i Hessen dr. Schweinsberger fra hans embede. Den direkte årsag til anholdelsen i nat var, at man havde fået kendskab til, at der i lufthavnen var blevet bestilt en flyvebillet til Cairo på dr. Schweinsbergers navn.

26/12.

Tysk nazist i en hule i otte år.

Ved hjælp af politihunden „Tarzan“ har politiet fundet nazisten Marian Machniak, som de sidste 8 år har levet i et hul i jorden under sin svigerfars lade ved Opatow i distriktet Kielce. Machniak blev i 1950 arresteret og sigtet for mord på en del jøder under krigen. Det lykkedes ham at flygte under retssagen og skjule sig hos sin svigerfar.

28/12.

Et Dachau-museum.

Der foreligger nu officiel tilladelse til oprettelse af et museum i en barak i den tidligere koncentrationslejr i Dachau og til rejsning af et mindesmærke samme sted, meddeler den internationale Dachau-komité, der i samme anledning opfordrer tidligere Dachau-fanger om at stille materiale i form af dokumenter og bøger til rådighed for museet.

29/12.

Vesttysker udvist af Ægypten.

„Die Welt“s korrespondent i Det Nære Østen, dr. Joachim Rassat, er blevet udvist af Ægypten, fremgår det af bladforlydender i Athen, der er nået frem til Bonn.

I meddelelserne hedder det, at dr. Rassat blev sendt tilbage til Athen, da han i torsdags ankom til Cairo med et genindrejrevisum fra Den Forenede Arabiske Republiks ambassade i Bonn. Han fik ikke lov til at sætte sig i forbindelse med sin familie eller den vesttyske ambassade i Cairo.

I meddelelserne siges det videre, at det ægyptiske sikkerhedspoliti har anklaget dr. Rassat for spionage tidligere på måneden.

Han havde forsøgt at tage et billede af dr. Hans Eisele, den tidligere

nazikoncentrationslejrslæge, der flygtede til Ægypten, efter at vesttysk politi havde eftersøgt ham i forbindelse med en anklage for drab i kz-lejre.

6/1.

Jeg skammer mig som en hund, siger Pistol-Schubert i retten.

Den tidligere SS-underofficer Wilhelm Schubert — kaldet Pistol-Schubert — som ved retten i Bonn står til ansvar for sine ugerninger i Sachsenhausen-koncentrationslejren før og under krigen, brød i dag ved det 35. retsmøde sammen og erklærede, at han skammede sig som en hund over sine handlinger.

Schubert, som under den forløbne del af processen har optrådt såre arrogant og gang på gang med en flot håndbevægelse har affærdiget fældende vidneudsagn med bemærkninger om „Førerens ordrer“, kom i dag til at hulke i retten.

Sammen med „Pistol-Schubert“ retsforfølges Gustav Sorge („Jern-Gustav“).

6/1.

Niedersachsen yder jøderne erstatning.

Regeringen i den vesttyske enkeltstat Niedersachsen har indvilget i at betale en erstatning på ca. 9,5 millioner mark til en række jødiske organisationer.

Pengene ydes som erstatning for de lidelser og tab, jøderne i Niedersachsen blev udsat for, da deres synagoger og private ejendomme blev ødelagt natten til den 8. november 1938 efter ordre fra det nazistiske styre.

10/1.

Uforståelig retsafgørelse vedr. jødeforfølgelse.

Det har i Hamborg vakt uhyre opsigt, at den hamborgske overlandsret af juridisk-formelle grunde har nægtet at behandle en sag, der var begæret rejst mod den 62-årige trælasthandler Fr. Nieland, Hamborg, og den 77-årige bogtrykker Adolf Heimberg, Stade. Nieland har skrevet og Heimberg trykt en pjece på 35 sider, hvori han bl. a. hævder, at det var „den internationale jødedom“, der

<p>HUGO HOLMSTOEL Jern- og stålforretning Tlf. 1 — Skjern — Tlf. 601 - 602</p>
<p>SKJERN OG OMEGNS SPAREKASSE</p>
<p>Aktieselskabet SKJERN BANK</p>
<p>HANDELSTRYKKERIET Esbjerg</p>
<p>A/S VARDE BANK Nordre afdeling Ølgod</p>
<p>KNUD KNUDSEN Kolonialforretning Ølgod — Tlf. 11</p>
<p>SØNDERBORG BYS SPAREKASSE</p>
<p>KULHANDEL Aktieselskab SØNDERBORG</p>
<p>CHRISTIAN RAVN W. JOHANNSEN Advokater og notarer Storegade 2 — Flensborg</p>

<p>ULDUM MØBELFABRIK v/ Bent Laursen</p>	
<p>GULLANDERS BOGTRYKKERI Skjern — Tlf. 76</p>	
<p>SKJERN SVINESLAGTERI C. W. S. SVINESLAGTERIER A/S</p>	
<p>ØLGOD OG OMEGNS SPARE- OG LANEKASSE</p>	
<p>Aktieselskabet VARDE BANK</p>	
<p>MAGASIN PETERSEN Manufaktur</p>	
	<p>VARDE</p>
<p>DEN DANSKE LANDMANDSBANK Aktieselskab Fredericia afdeling</p>	
<p>A/S FREDERICIA SKOTØJSFABRIK</p>	
<p>CHR. FR. WITH <i>Flensborg</i></p>	<p>BOY MAGNUS & CO. FLENSBORG</p>
<p>PAUL THOMSEN KRUSAA</p>	<p>SVEND HENRIKSEN URMAGER OG GULDSMED AAKIRKEBY</p>

selv havde foranlediget masse mordet på de tyske jøder. Han kræver fjernelse af alle jøder fra indflydelsesrige stillinger både i det offentlige og private liv.

Pjecen er trykt i 2.000 eksemplarer, hvoraf nogle er blevet tilsendt forbundsmedlemmer. Et af disse anmodede statsadvokaturen om at rejse sag mod Nieland.

Såvel underretten som overlandsretten nægtede imidlertid at indlede sag mod Nieland. Det skete med den begrundelse, at Nieland ikke rettede sine påstande mod „det jødiske folk“ eller den enkelte jøde, men mod „jødedommen“. Heri kunne, hedder det i begge retsinstitansers afgørelse, der ikke ses nogen „statsfarlig“ tankegang.

Borgmester Brauer, Hamborg, rejste straks efter overlandsrettens kendelse i torsdags til Bonn, hvor han havde en længere samtale med forbundskansler Adenauer. „Denne dom er politisk dynamit“, erklærede borgmester Brauer ved hjemkomsten. Han forsikrede i går over for pressen, at han ville gøre hele sin indflydelse gældende, for at overlandsrettens kendelse blev omstødt, idet der i modsat fald ville blive tilføjet Vesttyskland et uerstatteligt prestigetab.

Det hamborgske senat overvejer for tiden, om man kan anmode forbundsforfatningsdomstolen om at gribe ind.

Erstatning — mon?

Efter at de så aldeles udmærkede — tidligere illegale — dagblad „Information“, der som regel altid er særdeles vel underrettet — og sandfærdig oplysende — i sit nr. 169 af 9-12 58 — på forsiden har meddelt — med stor overskrift —: Tysklands note om kz-fangerne. Ingen erstatning til politifolk og frihedskæmpere — er der vist ingen, der nu længere af de hernævnte to kategorier (eller rettere een, idet mange af de ikke tilfangetagne politifolk — netop var frihedskæmpere) tror mere på „den“ om erstatningen. Jeg gør

det i hvert fald ikke — men vil se pengene først — det er vist nu det sikreste, for så bliver man ikke skuffet.

Willads Jensen,

(pens. overpolitibetj. og tidl. kz-lejr fange).

Ing. Boulv. 14 — Århus.

Hal Koch om besættelsestiden

I en artikel i „Berlingske Aftenavis“ fortæller professor Hal Koch om sin oplevelse af besættelsestidens egentlige problemer og konkluderer, at hans betragtning af „mangt og meget måtte blive forskellig fra den betragtning, som stort set siden 1945 har været hævdet som den eneste anstændige, nemlig aktivisternes“.

Han slutter med at skrive:

Jeg ville ikke være med (til Frit Danmark-samarbejdet). Som mange andre følte jeg naturligvis det ydmygende i regeringens holdning og det problematiske i, hvor langt eftergivenheden kunne drives. Men for mig var det at opretholde regering og rigsdag i sig selv et formål, der var betydelige ofre værd. Det var det bestemt ikke for Aksel Larsen og næppe heller for de fleste af den illegale bevægelses ledere.

Det var jo i vid udstrækning kommunist, Dansk Samlings-folk og andre lidet demokratiske, samfundskritiske kræfter, som dominerede. For mig personligt havde mødet med rigsdagspolitikerne iøvrigt betydet en væsentlig styrkelse af min demokratiske overbevisning.

Jeg havde fået en meget vidtgående tillid både til deres moral og deres dømmekraft.

Levende lys ved mindeankeret

Traditionen tro blev der holdt en smuk mindehøjtidelighed juleaftensdags eftermiddag ved mindeankeret for dansk søfarts krigsofre i Nyhavn. Mindeankeret blev omringet af smukke blomster og krans — nogle pårørende tændte levende lys ved ankerets fod.

FREDE BUUR-ANDERSEN
Tømremester - maskinsnedker
Th. Niensengade 25 — Herning

EDVARD JENSEN & CO.
Internationale transporter
Østergade 40 — Herning

A/S CARL ELLERBÆK
Grønnegade 55 — Herning

K. MØLLER JENSEN
Tricotagefabrik
Herning — Tlf. 1399

A/S RY MØLLES FABRIKER

RYE ANDELSMEJERI
pr. Ry st. — Tlf. Gl. Ry 8

KYSTER ANDREASEN
Grovvareforretning
Ry — Tlf. 148

RY
HUSHOLDNINGSSKOLE

GUNNER KNUDSEN
Anlægsgartner
Ry

ESSO SERVICE STATION
v/ Aage Hartung Olsen
Skanderborg — Tlf. 562

CYKLE-BØRSEN
Radio — Fjernsyn — Cykler
Skanderborg — Tlf. 155

SKANDERBORG AMTS
BOGTRYKKERI

Skanderborg
KONDITOR HOFFMEYER

A/S WINKLER & WINDSLØV
SILKEBORG

M. NIELSENS TØMMERHANDEL
Tarm — Tlf. nr. 1

TARM MASKIN- OG BEHOLDERFABRIK
Tlf. 114 — Hans Sørensen — Tarm

TARM VOGN- OG KAROSSERIFABRIK
Tlf. 62 — Chr. Sørensen — Tlf. 62

Aktieselskabet
TARM BANK

TARM OG OMEGNS
SPAREKASSE

RY STRØMPEFABRIK

MÆLKERIINDUSTRIARBEJDERNES FORBUND
Horsens

BRDR. SCHUR, HORSEN A/S

A/S HORSENS KULKOMPAGNI

SKANDERBORG
ANDELS SVINE-SLAGTERI

Gestapofangerne

Matiné i Odd-Fellow-Palæet.

Søndag eftermiddag kl. 16 den 25. januar indbyder foreningen Gestapofangerne til en matiné i Odd-Fellow-Palæets store sal til fordel for foreningens arbejde.

Nogle af vort lands allerfineste kræfter har lovet at medvirke. Vi nævner således: Poul Reumert, Ingeborg Brams, Poul Reichhardt, Henry Skjær og Kjell Olsson.

Billetsalget ordnes gennem Engstrøm og Sødring.

Besøg i den norske kirke.

Gestapofangernes Sjællands-afdeling besøger tirsdag den 27. januar kl. 20 den nye norske kirke på Amager.

Man mødes Ved Mønten, Stadsgraven.

Der vil også blive lejlighed til at se barken Aurora, som Sv. Aa. Svendsen, tidligere Frøslev, har lavet og foræret den norske kirke.

Som vi skriver i december-nummeret, er det en nøjagtig kopi af den finske bark af samme navn. Sv. Aa. Svendsen har anvendt 1200 arbejdstimer på barken.

Fastelavnsfest.

Torsdag den 12. februar kl. 20 samles man i Admiral Gjeddes gård til fastelavnsfest. Der bliver samvær og man vil „slå katten af tønden“.

Generalforsamling.

Torsdag den 12. marts kl. 20 afholder Sjællands-afdelingen den årlige generalforsamling i Admiral Gjeddes gård, St. Kannikestræde 10.

Dagsordenen omfatter:

1. Beretning om foreningens arbejde i det forløbne år.
2. Regnskabet.
3. Indkomne forslag.
4. Valg af landsrepræsentanter og suppleanter.
5. Valg af medlemmer til bestyrelsen og revisorer samt suppleanter.
6. Eventuelt.

Dachau-klubben

Kammeratskabsaften.

Dachau-klubben havde kammeratskabsaften torsdag den 15. januar i Admiral Gjeddes gård.

Man så en film, der var optaget fra foreningens sommertur til Sydsjælland, og der var causeri ved Henning Pilehave.

Der blev givet en række meddelelser for det kommende arbejde. Der bliver således generalforsamling onsdag den 25. februar, og den 2. maj kalder man til det helt store, idet Parcifal opfører et skuespil i Borgernes Hus. Man forventer stor til-

slutning. Overskuddet går til rejsningen af monumentet i Dachau.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen til de syge.

Mærkaterne fra Kammeraternes Hjælpefond kan fås gennem kontoret, St. Kannikestræde 10, K.

Giro 780.

For få dage siden famlede den blinde belgier Léon Henrard sig endnu gennem Bruxelles gader, nu er han ejer af een milliard og 250 millioner belgiske francs, hvilket svarer til omkring 180 millioner kroner, et slot i Luxembourg, udstrakte vinbjerge ved Mosel osv. Alt dette har han i disse dage arvet efter sin bedstefar. Léon Henrard, der nu er 45 år gammel, var under krigen tyskernes fange i Buchenwald. Her blev han så hårdt behandlet, at han i 1952 mistede synet. Han blev mere og mere ensom, og kun portneren i det hus, hvor han bor, en medfange fra Buchenwald, forblev trofast over for den hårdt ramte mand. Nu vil alle hans tidligere venner utvivlsomt vende tilbage. Her taler den nybagte milliardær (t. h.) og portneren om de nye kår, Henrard nu går ind til.

Juleaften I RYVANGEN

Gestapofangernes højtidelighed juleaften i Ryvangen havde samlet usædvanlig mange. Talen blev holdt af Grundtvigskirkens sognepræst Poul Holm, der har siddet i Frøslev.

Han sagde:

Mindelunden, vi nu er samlet i, er en kirkegård, den mærkeligste i Danmark. Den adskiller sig fra alle andre kirkegårde derved, at de, der hviler her — trods alle forskelle — var ens i det, at de gav deres liv for Danmarks frihed.

Drenge, I drenge, som døde,
I tændte for Danmark i dybest mulm
en lysende morgenrøde!

Og for den morgenrøde, de ved deres offer tændte i danske hjerter, takker vi dem og føler, at vor tak får vi aldrig sagt, som vi skulle. — Vi takker dem bedst — ikke ved at tale store ord, men ved dog i nogen måde at prøve at være tro på den plads, der blev vor i det Danmark, de døde for, og som det er vor folkelige pligt at leve for af al vor evne.

Men der er ét, jeg frem for noget andet føler trang til at sige her i dag. Det er jul, og jul betyder gudskelov noget andet og mere end stemning og hygge og gavmildhed, alt det, vi med lidt god vilje kan gøre den til for hinanden. Jul betyder, at Himlens Gud i Jesus Kristus er trådt ind i vor tilværelse og har gjort alle ting nye.

Alle ting nye! Jamen, passer det, er det ikke bare en frase uden virkelighed bag? Intet er blevet nyt, vil nogen sige; der hades og der myrdes i verden nu som altid. Og Gud, hvor er Han, vi ser Ham jo ikke. Han griber jo ikke ind, Han lader alt blive ved det gamle. Den Kristus, der fødtes julenat, var hverken politiker, samfundsreformerer eller moralist eller noget som helst andet jordisk, vi måske kunne have ønsket; nej, Han var og er kun et eneste: Guds kærlighedsord talt til os, der er fattige og skal dø. I Ham ejer vi syndernes forladelse for både i går

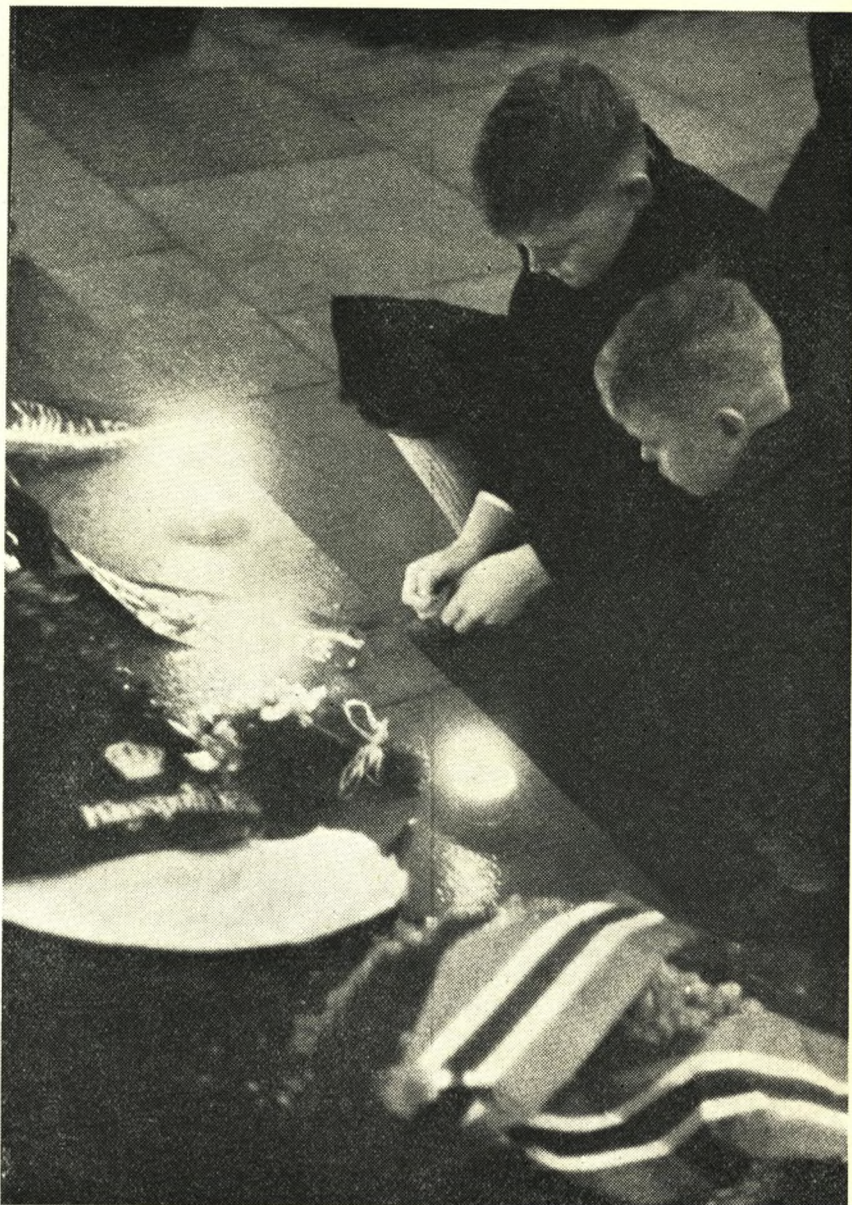
og i morgen, i Ham blev menneskeslægten Guds kære børn påny, i Ham lyser det evige livs håb over alle grave. Sådan gør Han alting nyt.

Så tænker vi på de mange, ved hvis grave vi i denne stund er samlede, og vi takker for, at også for dem

er det jul, at også for dem lyser Kristus. Vi er skilt fra dem her, savnet af dem må vi bære med os hele vort liv, men vi er sammen med dem i Guds kærlighed og befaler dem Gud i vold.

Guds fred med vore døde
i Danmarks urtegård.

Guds fred med dem, som bløde
af dybe hjertesår.

Nogle af forældrene havde taget deres drenge med juleaften i Ryvangen. Vi ser her to af dem. De indfanges af de levende lys ved foden af monumentet.